Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

UNIVERSITATEA
„Titu Maiorescu" din București

ACADEMIA ROMÂNĂ
Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu"

EDITORI ŞI COORDONATORI GENERALI

Prof. univ. dr. Iosif R. Urs

Prof. univ. dr. Mircea Duțu

ENCICLOPEDIA JURIDICĂ ROMÂNĂ

VOLUMUL I

A-C

Editura
Academiei Române

Editura
Universul Juridic

București
2018

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

A

a (lat.), „de", „din", prepoziție cu ajutorul căreia s-au format numeroase adagii **(v.)**, expresii, sintagme, maxime, reguli, concepte care exprimă sintetic principii, instituții şi reguli cu largi aplicații în diferite domenii juridice, cum sunt: *a contrario*, „dimpotrivă", „prin opoziție"; *a domino*, „din partea unui proprietar"; *a fortiori*, „cu atât mai puternic", „de la cel mai tare (către cel mai slab)"; *a non domino*, „care nu emană de la proprietar", „din partea unui neproprietar"; *a pari*, „de egalitate"; *a posteriori*, „din experiență", „mai târziu", „cel următor"; *a priori*, „înainte", „anticipat", „din ceea ce precedă"; *ab simili ad simile*, „o reglementare se aplică tuturor situațiilor similare"; *a suscepta tutela*, „cauza care apără tutela"; *a verbis legis non est recedendum*, „de la cuvintele legii nu se poate devia"; *a vulgo non a lege inventa*, „stabilit de practică, nu de lege" (**v.** şi *ab; ad; adagiu*).

a accesa (dr. prop. int.), a) posibilitate de a pătrunde, de a ajunge într-un anume loc, de a face apel la date sau informații; b) intrare autorizată într-un fişier, într-o rețea, într-un program pentru calculator, într-o rețea de calculatoare, într-o bază de date, în scopul vizualizării de opere, informații, date şi al utilizării acestora conform destinației şi autorizării permise; c) a cere şi a obține date sau informații stocate într-un mediu ori pe un suport care face informația accesibilă celui ce o accesează; opera de creație intelectuală poate fi accesată şi prin punerea ei la dispoziția publicului, prin comunicare publică sau prin împrumut. Accesarea poate fi: cu titlu gratuit, în cazul în care împrumutul de opere este realizat prin bibliotecile instituțiilor de învățământ şi prin bibliotecile publice cu acces gratuit şi când accesul şi reproducerea operei sunt permise în cadrul procedurilor judiciare, parlamentare, administrative (pentru citare), sau cu titlu oneros, principiul dreptului de autor fiind acela că utilizarea unei opere trebuie să aducă autorului remunerația corespunzătoare utilizării, gratuitatea fiind permisă în mod excepțional. Accesul este licit atunci când este autorizat de către titularul dreptului, în mod direct sau prin intermediul organismului de gestiune colectivă, ori când este permis de lege fără autorizarea autorului. În cazul operelor căzute în domeniul public, respectiv al operelor pentru care durata de protecție a expirat, utilizarea acestora este liberă. În cazul în care titularul dreptului foloseşte mijloace tehnice de protecție, dacă a autorizat accesul la operă, este obligat să pună la dispoziția utilizatorului autorizat mijloacele necesare pentru accesul efectiv la operă, iar mijloacele tehnice folosite nu trebuie să împiedice utilizarea operei conform destinației acesteia şi permisiunii acordate. Accesarea poate fi realizată direct sau indirect, individual sau în colectiv. Este directă în cazul contactului nemijlocit dintre utilizator şi operă; este indirectă atunci când opera este accesată prin intermediul mijloacelor tehnice. Accesarea se poate realiza prin mijloace electronice cu fir sau fără fir, prin internet sau prin rețele/sisteme de calculatoare. Accesul este ilicit atunci când opera, informația, baza de date, rețeaua de calculatoare sunt accesate fără autorizarea autorului ori fără autorizarea legii, prin utilizarea de mijloace tehnice pirat, prin înlăturarea codurilor de acces ori a altor procedee de protecție, cum sunt: criptarea, codarea, bruierea etc.

a andosa (dr. com.), mențiune pe versoul unui efect de comerț **(v.)** sau pe un înscris separat ataşat acestuia, numit *allonge*, cuprinzând numele persoanei căreia i-a fost transmis titlul prin gir **(v.)**. În consecință, această persoană este îndreptățită să încaseze contravaloarea sumei menționate pe fața înscrisului în care este incorporat titlul respectiv.

a doua utilizare nemedicală (dr. prop. int.), situație care are în vedere ipoteza în care unui produs pentru care s-a obținut un brevet de invenție în domeniul medical i se descoperă utilizări nemedicale. În acest caz, invenția revendicată cu privire la o **a d.u.n.** şi la cele subsecvente îndeplineşte condiția noutății şi va fi brevetată atunci când şi dacă invenția pentru care se solicită brevet are cel puțin o trăsătură tehnică esențială care o distinge de stadiul tehnicii (în stadiul tehnicii găsindu-se doar prima utilizare, dar aceasta este medicală). În ghidul de examinare al Oficiului European de Brevete (EPO/OEB), **a d.u.n.** este definită ca reprezentând revendicarea referitoare la utilizarea unui compus cunoscut în medicină în legătură cu un scop precizat (nemedical) bazat pe un efect tehnic **(a d.u.n.)**. Aceasta trebuie interpretată ca incluzând prin acest efect tehnic o caracteristică tehnică de ordin funcțional. O astfel de revendicare **(a d.u.n.)** îndeplineşte condiția noutății dacă menționata revendicare caracteristică nu era conținută în stadiul tehnicii, respectiv nu a fost accesibilă anterior publicului.

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

a fortiori (lat.), „cu atât mai mult", argument folosit în interpretarea logică a legii care face ca aplicarea unei norme juridice stabilite de legiuitor pentru o anumită situație să se extindă și la o altă situație, nereglementată expres de o normă. Extinderea este fondată pe ideea că rațiunile avute în vedere la adoptarea normei vizate se întrunesc în mod evident în cazul neprevăzut într-o normă. Are două forme simetrice: a) *a maiori ad minus* („de la mai mult la mai puțin"), care exprimă argumentul logic potrivit căruia, dacă se poate mai mult, implicit se poate și mai puțin; de exemplu, dacă uzucapiunea este posibilă pentru dobândirea dreptului de proprietate (care implică toate cele trei prerogative: *usus*, *fructus* și *abusus*), cu atât mai mult prin uzucapiune poate fi dobândit și un dezmembrământ al acestui drept (care nu comportă decât unul sau unele dintre prerogativele dreptului de proprietate); b) în temeiul aceluiași argument, în caz contrar, forma este *a minori ad maius* („de la mai puțin la mai mult"). Astfel, spre exemplu, dacă este adevărat că fapta de vătămare corporală trebuie pedepsită, cu atât mai mult trebuie pedepsită fapta de omor (**v.** și *argumentum a fortiori ratione*).

à l'amiable (fr., „prin bună înțelegere"), expresie care se folosește în sensul soluționării diferendelor și convenirii de soluții prin negocieri și înțelegere.

a non domino (lat.), „de la neproprietar", „din partea unui neproprietar", „care nu emană de la proprietar", expresie folosită în materia transferului proprietății asupra bunului altuia. De la regula că înstrăinarea bunului o face doar proprietarul acestuia, potrivit principiului *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*, există și rațiuni speciale care dictează soluția validării actelor juridice încheiate de un neproprietar. În dreptul românesc, vânzarea bunului altuia este o operație juridică îngăduită de lege, astfel că, dacă la data încheierii contractului bunul vândut se află în proprietatea unui terț, contractul este valabil, iar vânzătorul este obligat să asigure transmiterea dreptului de proprietate de la titularul său către cumpărător. Soluția este impusă, în primul rând, de un principiu de interpretare în drept (*actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*), potrivit căruia orice contract trebuie interpretat în sensul producerii de efecte juridice, și nu în sens contrar. De aceea, legea prezumă că, ori de câte ori vânzătorul înstrăinează un bun al altuia, acesta și-a asumat implicit obligația de a-l procura mai întâi de la proprietarul său, pentru ca apoi să-l transmită cumpărătorului. Validarea unor asemenea situații juridice atipice mai este susținută și de imperativul protejării bunei-credințe a dobânditorului, cel care, împărtășind credința comună și invincibilă că posesorul bunului este proprietarul acestuia, a crezut, în mod eronat, în aparența dreptului celui care i l-a transmis.

a pari (lat.), „la fel", raționament în baza căruia o regulă sau un principiu de drept, valabile în cazul unei situații juridice, vor fi aplicabile și altor situații similare, potrivit principiului similarității (egalității) de rațiune (**v.** și *a contrario*; *a fortiori*; *eadem solutio, ubi eadem ratio*).

a posteriori (lat.), „rezultat din cele ce s-au petrecut/s-a perceput senzitiv". **1.** (dr. civ.), judecată care are suport empiric, bazată pe experiența faptelor petrecute anterior. **2.** (dr. const.), (despre controlul de constituționalitate) procedură prin care Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, respectiv asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele Guvernului, care sunt ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată și direct de Avocatul Poporului, ulterior intrării în vigoare a actelor normative avute în vedere. Spre deosebire de controlul *a priori* (**v.**), normele juridice/actele normative care fac obiectul controlului de constituționalitate **a p.** sunt publicate în Monitorul Oficial al României și sunt în vigoare, adică produc efecte juridice. Potrivit Constituției, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la expirarea termenului de 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord dispozițiile neconstituționale cu prevederile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

a priori (lat.), „înainte de experiență", **1.** (dr. civ.), a) „percepție spontană anterioară experienței senzitive"; b)despre o judecată care se impune de la început, independent de experiență, opusă celei care se bazează pe fapte anterioare. **2.** (dr. const.), (despre controlul de constituționalitate) procedură prin care Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere ale Parlamentului, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și din oficiu. În cazurile de neconstituționalitate a legilor, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale. Tot în cadrul controlului **a p.**, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere ale Parlamentului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

a quo (lat.), „din care", „de la care", locuțiune latină folosită pentru a se desemna momentul de la care începe să curgă un termen sau de la care produce efecte un act juridic. Când este vorba de un termen exprimat în zile, locuțiunea folosită este *dies a quo*, prin care este marcată ziua inițială a termenului, în timp ce o altă locuțiune, *dies ad quem*, desemnează ziua finală a acestuia.

ab (lat.), „de la", prepoziție latină cu ajutorul căreia s-au format numeroase adagii care exprimă sintetic principii, instituții și reguli cu largi aplicații în diferite domenii juridice, cum sunt: *ab absurdo sensu*, „absurd", „fără sens"; *ab abusu ad usum non valet consequentia*, „de la abuz la uz, consecința este fără valoare"; *ab antiquo*, „din vechime", „de demult"; *ab hoc et ab hac*, „de ici și de colo", „a vorbi anapoda", „a spune vrute și nevrute", „a sări de la o idee la alta"; *ab initio*, „de la început"; *ab intestat*, „moștenire legală"; *ab irato*, „la mânie"; *ab maiori ad minus*, „de la mai mult la mai puțin"; *qui potest plus, potest minus*, „cine poate mai mult poate și mai puțin"; *a minori ad maius*, „de la mai puțin la mai mult"; *ab origine*, „de la origine"; *ab ovo*, „de la începutul începutului" (**v.** și *a; ad; adagiu*).

ab abusu ad usum (lat.), expresie care indică încercarea – se subînțelege, incorectă și inacceptabilă – a transformării unui abuz în regulă de comportament prin utilizarea sa repetată. Se întemeiază pe o simetrie lingvistică, prezentă și în limba română – abuz/uz. De exemplu, în zona managerială, practicarea de către lideri a unor atitudini abuzive (ținerea subalternilor peste programul de lucru, indiferent de volumul sarcinilor; trimiterea unor subalterni pentru mici servicii casnice; folosirea poreclelor ș.a.) se poate transforma, în mod nedorit, în realități permanente, pe baza repetabilității acestora. În plan juridic general, abuzul constituie o atitudine de exces care subminează legalitatea, dar maxima antică vizează nu doar nivelul juridic, ci și nivelul moral. Astfel, o maximă analogă, dar mai explicită, utilizată frecvent în argumentația juridică, spune că *„abusus non tollit usum"*, adică „abuzul nu are valoarea unei uzanțe", respectiv a unei practici care a dobândit valoarea de normă legală supletivă. Afirmația distinge între două manifestări de voință repetate, dintre care capătă calitatea regulii de drept numai aceea având ca obiect o atitudine rezonabilă, compatibilă atât cu ansamblul dispozițiilor legale în contextul cărora se exprimă, cât și cu morala publică. De asemenea, adagiul afirmă că încălcarea repetată a unei reguli de conduită (*abusus*) nu conduce la stingerea sau caducitatea celeilalte reguli (*usus*), care rămâne în uz (de ex.: utilizarea abuzivă a unui bun nu face caducă regula utilizării corecte/corespunzătoare a acestuia sau nu stinge obligația utilizării sale corecte) (**v.** și *uz; uzanță; cutumă*).

ab hoc et ab hac (lat.), „de ici și de colo", locuțiune întemeiată pe o similitudine (*hoc; hac*) sau pe o identitate lingvistică (*ab*), ușor de reținut și de aplicat în diferite contexte. A primit de-a lungul anilor o diversitate de traduceri și de interpretări: ex., „a vorbi anapoda"; „a spune vrute și nevrute"; „a vorbi pe drept și pe nedrept"; „a vorbi la întâmplare", „fără discernământ" etc. Sensul comun al expresiei originale și al traducerilor sale este acela de enunț sau raționament dezorganizat, confuz ori fără sens. Procedeul menționat nu a rămas la nivelul abstract, ci s-a extins în practica cotidiană, inclusiv în zona dreptului; astfel, sunt frecvente situațiile în care se eludează esența și claritatea unui răspuns, prin apelul în plan gramatical la condiționalul optativ, fără a avea o argumentare/explicare minimală, dar concludentă. Astfel, la întrebarea: „Fapta comisă de X este una care se înscrie în legalitate?", cineva răspunde: „Acea faptă ar trebui să fie considerată ca legală." În limbajul colocvial românesc, locuțiunea se regăsește, cu anumite nuanțe, în expresii de genul: „bate câmpii"; „l-a luat gura pe dinainte"; „habar n-are ce zice"; „vorbește de unul singur"; „vorbește ca să se afle în treabă" ș.a. Vorbirea rapidă, excesivă sau/și incoerentă, care, din nefericire, se manifestă uneori și în perimetrul tribunalelor, a primit denumiri mai directe, de uz popular (pălăvrăgeală, flecăreală, trăncăneală, sporovăială, vorbărie) sau mai sofisticate (logoree, limbuție, locvacitate). Titu Maiorescu, în eseul intitulat „Beția de cuvinte", scria următoarele: „Există însă un fel de beție deosebită între toate prin mijlocul cel extraordinar al producerii ei, care se arată a fi privilegiul exclusiv al omului, în ciuda celorlalte animale: este beția de cuvinte. Cuvântul, ca și alte mijloace de beție, e până la un grad oarecare, un stimulent al inteligenței. Consumat însă în cantități prea mari și mai ales preparat astfel încât să se prea eterizeze și să-și piardă cu totul cuprinsul intuitiv al realității, el devine un mijloc puternic pentru amețirea inteligenței." În eseul publicat sub titlul „Oratori, retori și limbuți", Titu Maiorescu susține că toate cele trei tipuri au darul vorbirii, dar deosebirile dintre ele sunt esențiale: oratorul vorbește pentru a spune ceva, afirmând sau combătând o idee, convingând un auditoriu; retorul vorbește pentru a se auzi vorbind, marcat de îngâmfarea erudiției sau încântat de sonoritatea propriilor cuvinte, mai ales atunci când ideile sale sunt puține sau lipsesc cu desăvârșire; limbutul vorbește pentru a vorbi, amestecându-se, și el, în vorbă oriunde și oricum.

ab initio (lat.), „de la început", locuțiune folosită pentru a ilustra că analiza sau evaluarea unei teze se realizează cu referire la o perioadă scursă chiar de la începutul acesteia. Astfel, întrucât nulitatea actelor juridice civile operează *ex tunc*, adică pentru trecut, înseamnă că actul este desființat **a.i.**, adică din momentul nașterii sale.

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

ab intestat (lat.), „fără testament" (dr. civ.), a) expresie care numește *moștenirea legală, deferită succesorilor în temeiul legii*, fie pentru că nu există testament, fie pentru că acesta, deși există, este ineficace ori nu conține legate, ci doar alte acte juridice, sau, deși conține legate, acestea nu epuizează întreaga masă succesorală. În consecință, expresia **a.i.** desemnează moștenirea care se atribuie, chiar și în prezența unui testament, cel puțin în parte, după regulile devoluțiunii legale; provine din dreptul roman, unde regula era reprezentată de moștenirea testamentară; în lipsa testamentului, succesiunea se derula după obiceiul juridic sau, odată cu reglementarea succesiunii legale, prin Legea celor XII Table **(v.)**; b) succesor care dobândește în temeiul legii moștenirea lăsată de defunct.

ab irato (lat.), „la mânie". **1.** (dr. civ.) expresie menită să caracterizeze actul juridic încheiat sub imperiul unor sentimente de furie injustă sau chiar de nebunie temporară (*ira furor brevis est* – „furia este o nebunie temporară") ale dispunătorului. Se presupune că asemenea acte juridice nu ar fi fost încheiate dacă autorul lor nu s-ar fi aflat sub presiunea tulburării generate de starea de mânie împotriva virtualului beneficiar legal al bunurilor înstrăinate. În dreptul roman, această sintagmă desemna acțiunea prin care persoanele dezmoștenite erau îndreptățite să atace testamentul făcut sub imperiul mâniei (*testamentum ab irato conditum*). În vechiul drept francez, testamentul sau donația prin care autorul lor dezmoștenea pe propriul fiu erau anulabile. Astăzi, nu există o asemenea reglementare specială, astfel că anularea acestor acte juridice poate fi făcută doar dacă starea de surescitare sub imperiul căreia au fost făcute constituie un caz special de nedemnitate judiciară pentru ingratitudine, ca urmare a căreia succesibilul este înlăturat de la moștenire, sau de revocare a donației pentru ingratitudine. **2.** (dr. pen.), expresie care desemnează modalitatea sub forma căreia se acționează cu ocazia comiterii unei fapte penale.

ab simili ad simile (lat.), „de la o asemănare la altă asemănare", argument folosit la interpretarea dreptului, potrivit căruia o soluție pronunțată într-o anumită situație juridică este adoptată în toate celelalte situații similare. Aplicarea acestui principiu presupune folosirea comparației, prin mijlocirea căreia se pot evidenția similitudinile. Dacă un caz anume nu are o soluție directă în norma juridică, dar face parte dintr-o categorie de cazuri pentru care există soluții legale, deducem rațional că acel caz are rezolvare în norma existentă, care i se aplică prin analogie (**v.** și *analogia legii; analogia dreptului; argumentum a simili ratione*).

ab urbe condita (lat.), „de la întemeierea Romei", expresie de referință folosită de romani pentru determinarea anilor scurși de la întemeierea Romei. Se folosește și în prezent. Anul în care Romulus a tras prima brazdă, *marcând nașterea Romei, este controversat.*

abandon (dr. civ.), renunțare neechivocă, necondiționată și dezinteresată la un bun, la un drept sau la o activitate, precum și părăsirea sau lăsarea unei persoane fără susținere, încălcându-se astfel o obligație preexistentă.

abandon al bunurilor (dr. civ.), mod de stingere a dreptului de proprietate asupra unor bunuri mobile care operează din momentul părăsirii acestora; ca efect, bunurile părăsite (*res derelictae*) devin bunuri ale nimănui (*res nullius*). Bunurile abandonate devin proprietatea persoanelor fizice care le-au însușit sau a comunităților locale care le-au preluat, prin colectarea de către serviciile de salubritate ori de societățile comerciale specializate cărora le-au fost cedate asemenea atribuții, cu începere de la data intrării acestora în posesia lor. Bunurile pierdute nu sunt considerate a fi abandonate.

abandon al mărcii (dr. prop. int.), situație care se manifestă prin încetarea fabricării produselor sau a prestării serviciilor pentru care marca a fost înregistrată ori prin neutilizarea mărcii pentru produsele și serviciile pentru care a fost înregistrată pe o perioadă suficient de lungă pentru a se putea concluziona că este irevocabilă. În cazul abandonului mărcii, cei interesați de semnul abandonat pot cere instanței de judecată decăderea titularului din dreptul la marcă. Abandonul mărcii are semnificația părăsirii dreptului asupra obiectului protejat (marcă, desen, model, invenție, model de utilitate, topografie de produs semiconductor, secret de serviciu). În dreptul românesc actual nu se reglementează instituția abandonului ca modalitate de pierdere a dreptului asupra mărcii, dar aceasta este subînțeleasă. Când abandonul mărcii este expres, acesta îmbracă forma renunțării, instituție reglementată de lege.

abandon al vehiculelor (dr. civ.), renunțarea la exercitarea drepturilor asupra unui vehicul de către proprietarul sau deținătorul legal al acestuia, dedusă din lăsarea vehiculului în nefolosință pe o anumită perioadă de timp minimă stabilită prin lege, într-un spațiu aparținând statului sau unităților administrativ-teritoriale (fie el public sau privat) și într-o stare care îl face impropriu circulației pe drumurile publice; vehiculele abandonate trec în proprietatea celor care le colectează (**v.** și *abandon al bunurilor*).

abandon de familie (dr. pen.), infracțiune ce constă în: a) săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte: – părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, prin expunerea la suferințe fizice sau morale; – neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege; – neplata, cu rea-credință, pe o anumită perioadă minimă de timp prevăzută de lege (în prezent

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

3 luni), a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească; b) neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei. Atât persoana care are obligația legală de întreținere, cât și persoana îndrituită la întreținere sunt condiționate de o anumită conduită. Obligația de întreținere există numai între persoanele prevăzute de lege, dacă sunt întrunite condițiile cerute de C. civ., clasificându-se în: – obligație unilaterală (de ex.: părintele este obligat la pensia de întreținere stabilită printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă; făptuitorul, obligat la plata pensiei de întreținere stabilite prin hotărâre judecătorească, deși capabil de muncă, refuză cu intenție să presteze o activitate eficientă pentru a dobândi venituri din care să achite obligația de întreținere); – obligație bilaterală (de ex.: obligația părintelui față de copii, obligația între soți). În ipoteza în care inculpatul respectă obligațiile stabilite, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, poate beneficia de amânarea aplicării pedepsei ori suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile legale pentru acestea. Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. Dacă omisiunea nu este săvârșită cu rea-credință, nu va exista infracțiune. Nu este realizat conținutul infracțiunii de **a. de f.** în situația în care neplata pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească este urmarea stării de arestare (în altă cauză) a celui obligat la întreținere ori acesta este student, calitate care exclude condiția impusă ca neplata să fie urmarea relei-credințe. De asemenea, nu există rea-credință atunci când cel obligat la plata pensiei de întreținere, deși nu a plătit-o, a locuit în perioada respectivă împreună cu mama copilului și cu acesta, îngrijindu-se de minor și furnizându-i cele necesare traiului. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

abandon familial (dr. fam.), neîndeplinirea de către un membru al familiei a uneia/unora dintre îndatoririle/obligațiile personale sau patrimoniale prevăzute de lege în raporturile de familie. Obiectul **a.f.** îl poate constitui: lipsa sprijinului moral acordat celuilalt soț, separarea voluntară de acesta, încălcarea îndatoririlor prevăzute în exercitarea autorității părintești și a îndatoririlor specifice acesteia, neglijarea voluntară sau involuntară a copilului, neplata unei pensii alimentare sau a unei cote contributive, neparticiparea la cheltuielile căsătoriei stabilite în profitul copiilor (indiferent dacă sunt minori sau majori) a soțului, a fostului soț sau a celorlalte persoane prevăzute de lege a avea dreptul la întreținere. Există **a.f.** prelungit, fie în cazul neîndeplinirii îndatoririlor personale de către un soț (obligația de a acorda sprijin moral celuilalt soț, precum și obligația de a locui împreună), fie în cazul neîndeplinirii obligațiilor privind acordarea de sprijin material reciproc sau în cazul neparticipării la cheltuielile căsătoriei. Aceste cazuri pot constitui circumstanțe/motive de divorț, atunci când raporturile dintre soți sunt grav vătămate, iar continuarea căsătoriei nu mai este posibilă. Separarea în fapt a soților pentru un timp mai mare decât timpul prevăzut de lege (în prezent 2 ani) poate constitui motiv distinct de divorț. Atunci când există motive întemeiate, ținând seama de interesul superior al copilului, **a.f.** poate antrena exercitarea autorității părintești de către un singur părinte, dacă, din orice motiv, celălalt părinte se află în neputința de a-și exprima voința. Dacă părintele, prin neglijență gravă în îndeplinirea obligațiilor părintești, pune în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului, instanța de tutelă poate pronunța decăderea din exercițiul drepturilor părintești. Față de copilul lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora poate fi dispusă una dintre măsurile de protecție alternativă: instituirea tutelei, luarea unei măsuri de protecție specială, adopția etc. Legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului dispune că orice persoană fizică/juridică, precum și copilul pot sesiza instituțiile cu atribuții în domeniu, pentru a se lua măsurile corespunzătoare de protecție împotriva oricăror forme de abandon sau neglijență. Legea definește neglijarea copilului ca fiind omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului de a lua orice măsură pe care o presupune îndeplinirea acestei responsabilități, neglijență care poate îmbrăca mai multe forme, printre care și părăsirea copilului sau abandonul de familie **(v.)**. Referitor la procedura deschiderii adopției, planul individualizat de protecție, astfel cum acesta este reglementat de Legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului, are ca finalitate adopția internă și în cazul copilului abandonat/părăsit dacă: – după instituirea măsurii de protecție specială au trecut 6 luni și părinții/rudele copilului până la gradul al patrulea nu au putut fi găsite; – copilul a fost înregistrat din părinți necunoscuți. În acest caz, adopția, ca finalitate a planului individualizat de protecție, se stabilește în maximum 30 de zile de la eliberarea certificatului de naștere al acestuia. Copilul aflat în îngrijirea unei instituții de ocrotire socială sau medicală de stat, a unei instituții private de ocrotire ori încredințat unei persoane fizice, de care părinții s-au dezinteresat o perioadă de peste 6 luni, putea fi declarat abandonat, iar redobândirea drepturilor părintești putea fi dispusă de instanța de judecată, dacă încetaseră motivele care au condus la pronunțarea sa. Aceste dispoziții legale au fost abrogate în anul 2004.

abandonarea moștenirii (dr. civ.), predarea de către moștenitorul care a acceptat moștenirea sub beneficiu de